

SAMBA samarbete för prioritering av barnen

Sambabladet nr 9 • december 2005 • www.samba.nu

Ljus och mörker

DEN HÄR DAGEN DEN 21 DECEMBER är den mörkaste på året och från och med nu blir det bara ljusare. Först långsamt och sedan allt snabbare för att vid tiden för SAMBAs årsmöte 16 mars vara som snabbast med flera minuters dagerökning per dygn.

Vid midvintertid för ett år sedan sa Socialstyrelsen nej till en ansökan om stöd som vi hade hoppats mycket på. Då var det litet kallt och deppigt. Så ljusnade det. Vi hade ett inspirerande nätverksmöte i februari. Samarbetet med våra medlemsorganisationer började ta litet mera form, Temo-undersökningen om vad svenska folket tycker om hur företags samhällsengagemang och sociala ansvar bör inriktas kunde genomföras och inte minst viktigt så klev SAMBA-vännerna, som ville skänka oss pengar, in på scenen.

Medan dager-tiden fortfarande växte till sig i maj-juni fick vi 50 000 kr från Ax:son Johnsons stiftelse. Kjell Magnryd på kansliet gick igenom en månads skrivelser i DN, GP och SvD för att jämföra hur de skriver om barnfrågor. Ljuset föll då starkt på GP som skriver mycket mer medvetet och långsiktigt om barn än de andra drakarna.

Så började dagen långsamt krympa. Vi fick nej på vår ansökan om medel för att genomföra ett barnjournalistseminarium och vi kom inte vidare med den tänkta uppföljningen av ungdomsseminariet (hösten 2004 i Botkyrka). Men ljuset varade ända fram till seminariet **Barnen – vår mest lönsamma investering?!** i oktober som blev verkligt lyckat. Se sid 2 och www.samba.nu

Sen har dagen mörknat och vi har mest ägnat oss åt att planera för kommande aktiviteter. Mycket symboliskt fick vi också samma mörka dag som den här krönikan skrivs åter nej från Socialstyrelsen på ansökan om stöd.

Det verkar som att det händer fler och måhända viktigare saker under den ljusare tiden, tycker

MATS LINDKVIST
ordförande för SAMBA

Skolsköterskan – en viktig person för eleverna

Skolsköterskan är en viktig person för många barn och ungdomar. Enligt lagen måste varje skola tillhandahålla skolhälsovård för eleverna, men det innebär inte att det finns en skolsköterska på varje skola. I stället kan en skolsköterska ha många skolor att ansvara för. Det är ofta rektorn på skolan som bestämmer.

Riksföreningen för skolsköterskor – en av SAMBAs medlemsorganisationer

– Mår barn och ungdomar sämre i dag än tidigare? frågar jag Gunilla Fagerholt, ordförande

i Riksföreningen för skolsköterskor som är en av Sambas medlemsorganisationer.

– Ja, det är verkligen ett förändrat ohälsopanorama bland skoleleverna i dag, säger Gunilla Fagerholt, som arbetar på Polhemsskolan, en gymnasieskola i Lund. Nu för tiden är det den psykosomatiska biten som dominerar. Tyvärr är det många skolor som inte satsar tillräckligt på skolhälsovård. Skolhälsovård skall vara hälsofrämjande och förebyggande. Har man tillräckligt med tid lär man känna eleverna på ett sätt som gör att det är lätt att ta kontakt med oss när svårigheter uppstår.

– När jag började i yrket för 25 år sedan var det vanligare att tjejer kom till mottagningen. I dag är det ungefär fifty-fifty, en framgång tycker Gunilla som menar att killar nu för tiden har lättare att sätta ord på hur de känner.

Vad är det för problem ungdomarna kommer till dig med?

– Det kan vara koncentrationssvårigheter, skolproblem, familjeproblematik eller mer akuta problem som olycksfall

Gunilla Fagerholt är ordförande i Riksföreningen för skolsköterskor.

på skolan, hudutslag, graviditet eller oro för någon kompis. Men det är alldeles för vanligt med ungdomsdepression, ätstörningar och självskaðebeteende.

Gunilla har också ett hälsosamtal med varje elev som börjar i årskurs ett på gymnasiet. Då kan hon eller han ta upp allt från hemförhållanden, kostvanor till sex och samlevnad. Samtalet är ett sätt att lära känna varje elev individuellt och är reglerat i skollagen. Där står också att varje elev under grundskoletiden ska erbjudas att träffa skolsköterskan minst tre gånger.

INGRID SILLÉN
ny redaktör för sambabladet

I BÖRJAN AV 2005 föreslog Socialstyrelsen att nationella mätningar av barns och ungdomars hälsa ska göras vart tredje år i årskurserna sex och nio. Detta sedan studier visat att flickor dubbelt så ofta som pojkar har psykosomatiska besvär och att psykiska besvär är dubbelt så vanligt bland pojkar med utländska föräldrar som bland barn till svenskfödda.

Barnen – vår mest lönsamma investering

– Samhället vill satsa på goda villkor för barn och unga men resurserna är begränsade. Det är därför viktigt att tänka långsiktigt och analysera vad olika insatser får för konsekvenser. Det sa *Anna Marnell* från Socialstyrelsen som var en av de medverkande på seminariet **Barnen – vår mest lönsamma investering** som SAMBA arrangerade tillsammans med TCO och SKL i oktober i år.

Anna Marnell, ekonom på Socialstyrelsen, var en av föredragshållarna på seminariet som ordnades av SAMBA, TCO och SKL.

Anna Marnell gjorde en jämförelse med vad sena insatser för ungdomar kostar. Bland annat går en treårig familjehemsplacering för en ung människa på 900 000 kr. En familjehemsplacering med LVU och ungdomspsykiatri kostar 1,4 miljoner kronor. Ett annat exempel är missbrukaren som kostar samhället 3,1 miljoner kronor under en femårsperiod.

De här summorna kan jämföras med kostnader för generella insatser. Så skulle till exempel 7000 föräldrar kunna få föräldrautbildning för samma summa som en missbrukare kostar samhället.

Bland övriga föreläsare fanns *Kjell Lillestøl* från den norska kommunen Porsgrunn som berättade hur man vänt en negativ trend till en positiv. Från att ha varit en ort som ungdomarna helst flyttade ifrån kan man i dag se en framtidstro.

I göteborgsstadsdelen Frölunda har familjecentralen – där mödravård, barnhälsovård, förskola och socialsekreterare finns på samma ställe – gett positiva resultat utan att det blivit dyrare. Bland annat har antalet omhändertagna barn minskat drastiskt.

Sammanlagt förmedlade sju olika föreläsningar den stora lönsamheten i att investera i barnen. **Läs mer om seminariet på www.samba.nu**

Du som vill ha rapporten på papper, hör av dig till SAMBA på tel 642 41 30 eller via e-post: info@samba.nu

FOTO: INGRID SILLEN

Ett kunskapscentrum skulle vara ett stöd för kommunerna när de fattar beslut i frågor som gäller barn.

Kunskapscentrum för barnfrågor

SAMBA tog redan 2001 upp behovet av ett kunskapscentrum för barnfrågor. Hösten 2003 anordnade vi ett seminarium med ett 40-tal deltagare. Med seminariet som bas har vi sedan arbetat på olika sätt för att komma vidare med frågan. Delvis genom SAMBA och delvis genom andra influenser resulterade detta i Miljöpartiets framgång i förhandlingarna om innehållet i forskningsproppen (feb – mars 2005) och också i en pilotstudie som Socialdepartementet beställde av Björn Westlund Kronstedt mars 2005 *Kunskapscentrum för barnkonventionsrelaterade frågor*. Pengarna i forskningsproppen, 15 milj från 2007 har destinerats till FAS (Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap) och Vetenskapsrådet.

Utifrån SAMBA-seminariet, diskussionen med Miljöpartiet och dess förhandling med Regeringen om forskningsproppen samt Björn Ws studie konstaterar vi bland annat att det i dag saknas ett vetenskapligt helhetsgrepp över barnens situation.

Inom andra forskningsfält, kanske främst de naturvetenskapliga, finns välutvecklade system för interaktion mellan forskning och avnämare och liknande system bör etableras inom barnforskningen, främst då en bättre implementering och tillämpning av den kunskap som forskningen och mängden av utvecklingsprojekt bidrar med. Kommun och landsting utgör en stor kunskapspotential och på

många håll har de investerat i utveckling av modeller och metoder för att förbättra arbetet med barn och unga. Goda resultat uppnås lokalt. Men mötesplatser för att utbyta kunskaper och erfarenheter saknas. Sammantaget betyder detta att möjliga mervärdeseffekter uteblir.

Erfarenhet från praktiska lösningar finns. En rimlig arbetsväg vore därför att skapa förutsättningar för att dessa erfarenheter slår rot i många kommuner. Ansatser över sektorsgränser och över gränser mellan vetenskapliga discipliner har anförts som bra vägar för att nå god utdelning.

SAMBAs seminarium och Westlund Kronstedts utredning visar att det finns ett stort behov av att samla lokalt utvecklade metoder och arbetsmodeller och göra dem tillgängliga. FAS och Vetenskapsrådet har börjat forma sina insatser enligt forskningsproppen. SAMBA har påbörjat en dialog med dem för att ta upp de viktiga frågorna:

- Hur kan ett Kunskapscentrum vara ett stöd till kommunerna när de fattar beslut som rör barn?
- Vilken information/erfarenhet bör finnas i ett Centrum?
- Vilken grund bör ett Kunskapscentrum ha i fråga om pragmatism kontra vetenskaplighet och/eller aktörskultur kontra expertkultur?

MATS LINDKVIST

SAMBAs verksamhet och planer

• Verktyg för kommunerna

Efter seminariet **Barnen vårt mest lönande investering** fortsatte diskussionerna med socialstyrelsen och SKL för att vi gemensamt ska samla ihop erfarenheter från fler kommuner och utveckla ett verktyg som kan inspirera fler att prioritera och samordna för barnen.

• Barnvision

SAMBA samarbetar med sina medlemsorganisationer, för närvarande Barnverket, ENSAC, Friends, Hela Människan, Klassmorfar och KRIS, för att bygga ett mobiliserings- och medvetandearbete riktat till svenska folket. Det långsiktiga syftet är att få en opinionsmässig prioritering av barn och ungdom. »Barnen prio ett« eller »En hundravisjon för barnen« alternativt »En nollvision för barnen«.

Arbetet sker i följande steg:

- bygga ett samarbete mellan enskilda och organisationer
- etablera några få tydliga och konkreta mål för prioritering av barnen och få dem kända
- skapa resurser och etablera en plattform för handling, reformer, ledarskap, metoder, forskning och opinionsbildning
- genomföra kraftfulla kampanjer
- skapa en mobilisering som under 5–10

år ger attitydförändring som leder till opinionsmässig prioritering av barnen – »Barnen prio ett«.

Områden som vi valt att fördjupa oss inom – för att bygga under medvetandebygandet är föräldrastöd och föräldrautbildning, basutbildning för politiker och tjänstemän som arbetar med barnfrågor, kommunernas förebyggande arbete, funktionen hos den övergripande statliga nivån vad avser barnfrågorna, kunskapscentrum för barnfrågor.

I planerna ingår också en kartläggning av vad de idella frivilligorganisationerna gör för de barn i Sverige, 300 000 – 400 000, som är »glömda« och utanför.

• Barnjournalistik

Hur beskrivs barn i media. Är de bara objekt? Kommer de själva till tals? När är det intressant att få barns egna synpunkter?

Vilka goda exempel finns att ta fram. Följer media Barnkonventionen, pressetiska regler.

Hur lär sig dagens journalister att intervjua eller skriva för barn.

Dessa frågor är utgångspunkten för idén att ordna ett seminarium om barnjournalistik våren – alternativt hösten – 2006.

För mer information hör av dig till ingrid@samba.nu

Ekonomiskt utsatta barn

Enligt rapporten *Ekonomiskt utsatta barn* augusti 2004 fanns det 8 procent eller cirka 150 000 ekonomiskt utsatta barn i Sverige år 2002.

Arbetslöshet är en viktig orsak till barns ekonomiska utsatthet. Sysselsättningsgraden bland ensamstående föräldrar och utrikes födda föräldrar är mycket lägre i dag än i början av 1990-talet.

De regionala skillnaderna är också stora. Högsta andelen barn i familjer med bistånd hade Malmö med 24 procent av barnen i kommunen. Nästan lika hög andel hade Landskrona 21 procent och Göteborg 15 procent.

»Gör de kommunala musik- och kulturskolorna avgiftsfria.

Det skulle göra de vackra formuleringarna i FN:s Barnkonvention och i de kulturpolitiska målen till verklighet för tusentals unga.« Det menar Lärarförbundets ordförande *Eva-Lis Preisz*, KMH:s rektor *Gunilla von Bahr*, *Cardigans* och Fryshusets vd *Anders Carlberg* i ett gemensamt utspel.

Skolminister Ibrahim Baylan oroas – på goda grunder – över att allt fler skolor tar ut avgifter för att eleverna ska kunna delta i olika kultur- eller idrottsaktiviteter.

www.fotnoten.net

Barn till missbrukare

I snitt finns två barn i varje klass som växer upp i ett hem där det förekommer missbruk. Många av dessa barn far tidigt väldigt illa. De får helt enkelt inte vara barn i den utsträckning de skulle behöva. Ofta blir det ombytta roller i familjen, barnen tar ansvar för det som föräldrarna borde ansvara för.

www.helamanniskan.se

Lugna gatan

Lugna Gatan finns i Stockholm, Göteborg och ska nu även finnas i Malmö. Till att börja med framför allt i Rosengård och Fosie.

www.lugnagatan.org

Detta är SAMBA

SAMBA är en intressegemenskap av organisationer och enskilda personer, som på olika sätt arbetar för och med barn. SAMBA vill höja samhällets prioritering av barn och ungdomar, och bidra till att de insatser som görs får så verksamma effekter som möjligt.

SAMBAs vision

SAMBAs vision är ett samhälle med plats för barnen. Ett samhälle där barnens bästa kommer i första hand vid politiska beslut och där alla barn ges tillräckliga resurser för en god uppväxt. Hur vi tar hand om barnen formar hela vår värld!

Stöd SAMBA

För att stödja SAMBA ekonomiskt kan du bli medlem i stödföreningen genom att betala årsavgiften på 100 kr till Stödföreningen för SAMBAs postgirokonto 25 57 70 -0.

Här finns SAMBA

SAMBA finns i Solna på Hagalundsgatan, tillsammans med Klassmorfar, men vi ser oss om efter en ny lokal, gärna tillsammans med andra föreningar som arbetar med liknande frågor som vi.

Vi som jobbar på kansliet är:

Mats Lindkvist

Kjell Magnryd

Ingrid Sillén

Årsmöte 2006

Den 16 mars har Stödföreningen för SAMBA årsmöte på kansliet Hagalundsgatan 8, kl 18.00.

Kjell Magnryd är valberedning.

Kom gärna med förslag på styrelsemedlemmar till honom på kjell@samba.nu.

Gott Nytt År!

önskar vi på SAMBA